

Anton DROPPA

DOMICA-BARADLA, AZ ŐSEMBER BARLANGJA*

A kiváló karsztkutató A. Droppa, tömören ismerteti a világ egyik legjelentékenyebb látványosságát, a *Domica* barlangot. Mivel a *Baradlával* azonos karsztrendszerhez tartozik, *Jakucs Lászlóval* szövetkezve, lényegében mind a két barlang ismertetését tartalmazza a könyv. Természetesen, súlypontilag a *Domica* a könyv tárgya.

A *Szlovák karsztról* szóló bevezetésben a 700 km² kiterjedésű terület általános geomorfológiai képét, majd a legjellegzetesebb formakincset egyenként is tárgyalja a szerző, majd részletesen bemutatja a *Domica barlangrendszerét*.

A *Domica* típusos patakbarlang, idősebb magasabb helyzetű száraz emelettel és fiatalabb, patakos, alacsonyabb szinttel. A kettő közt tíz méterig terjedő szintkülönbség van. A felső szint gazdag cseppkövekben, az alsó, mely keletkezésében is fiatalabb, még kevésbé fejlett képződményekkel rendelkezik. A felső szint a pleisztocén időszak folyamán agyaggal teljesen betemetődött és csak a pleisztocén végén megújuló emelő földkéregmozgás révén szabadult meg az agyagos kitöltéstől. A fokozatos kiemelkedésnek köszönhető az a reliefenergia, melynek nyomán az alsó barlangi szint is létrejöhett. A kéregmozgás ritmikusan, szakaszosan érvényesült, ezért a két emelet közt átmeneti szintek nyomai maradtak meg, ilyen a „Japán kunyhó” nevű képződmény is (a könyvben 4. sz. fénykép).

A cseppkövek szín- és formagazdagsága is magas rangra emeli ezt a barlangot. A cseppköpajzsok, a dobok (11. sz. fénykép), az igen fejlett hagymaalakú képződménycsoportok, kivált a „Szűz folyosó” mennyezetén (8. sz. fénykép) a ragyogó fehér mésztufagátak, a lenyűgöző szépségű cseppkövek tükröződése e gátak mögötti tavacsákban és a két mesterségesen létesített, csónakázó tóban, valóban felejthetetlen élményt jelent a látogató számára.

A barlang mai alakját a földtörténeti közelmúltban kapta, erre vall, hogy jelenlegi ismereteink szerint

elsősorban, a „*Bikki kultúra*” embere népesítette be. Ez a kultúra már a fejlettebb neolitikumhoz tartozik. A hajdani bejárat közelében lakott az ősember („Tizenegy láng terme”). A kultúrreteg vastagsága itt egy méter körül van. A gabonaszemek áruló jelek arra nézve is, hogy a gyűjtögető gazdálkodásnál már magasabb színvonalon állt a barlanglakók műveltsége. Valószínű csak télre húzódtak a barlangba, máskülönben és főleg az éghajlat enyhülése után már csak a mitológiai elképzelések kultikus világát jelentette. Erre több jel mutat a Baradlában is. A magyar részen talált hallstatti emlékeket is így értelmezhetjük.

A neolit-kori és fáklyával rajzolt koromdisz a „Felszentelés tornácán” (9. szövegábra, 72. old.) ma is jól felismerhető. A hajdani élet másik jelölt emléke az a cseppkőkérges bevonatú neolitikori díszített edény, melyet hatezer éve tettek le utoljára (6. szövegközti ábra, 67. old.). A többször megismételt *ásatás* emlékeit múzeum őrzi. Itt is éppúgy, mint a *Baradlában*, szükségesek a további ásatások, a kultúrák teljes feltárása érdekében.

Domica életvilágának kutatása is szép eredménnyel járt. A szerző — érthetően — csak a leglényegesebb elemeket tárgyalhatja. A *Niphargus aggtelekiensis* nevű vakrák és a *Mesoniscus graniger*, a vakászka, valamint a hajdan itt zavartalanul élt „*denevér-falkák*” különösen nevezetesek. A denevérguanó néhol másfélméter vastag és jelentékeny korróziós hatást gyakorol a cseppkőoszlopokra és a mészkőre (10. szövegközti ábra, 86. old.) A vegyi bomlás ilyen helyeken új ásványokat, gipszet, kollofanitot hozott létre.

A barlangi éghajlat rendelkezésre álló anyagára is kiterjed a szerző figyelme. Sajnos, azonban csak két mérés adatait hasonlíthatjuk össze, éspedig 1960 szept. 27- és dec. 28-ra vonatkozóan a barlang 13 pontján mért hőmérsékleti és százalékos légnedveségadatokat. A meleg ősz és a tél között fél foknál alig nagyobb hőmérsékleti ingadozás mutatkozik, de felkeltette figyelmünket a szerzőnek az a közlése, hogy a *Palmov* haj nevű mérési ponton a 11,4 C° és a *Panenska chodba* helyen a 10,2 C° mind az őszin, mind a téli mérés idején azonos értékkel mutatkozott volna. Másutt az értékek nem voltak sehol sem azonosak. A bejáratnál az ingadozás 15,2 C° különbséget mutatott. A százalékos párateltség a barlang

* Droppa, Anton: *DOMICA — BARADLA jaskyne predhisto rického cloveka*, 1961, Bratislava, Sport, SV, CSTV, 150 oldal. Magyar címe: *Domica — Baradla, az ősember barlangja*. A Baradláról szóló fejezeteket (106—128. old.) *Jakucs László* írta. A könyvet *Dr. Ján Senes* lektorálta. Ugyanő fordította magyarra az összefoglalást is. A könyvben orosz-, német és angolnyelvű összefoglalás is van.

egész hosszában alig ingadozik. Természetesen még több, huzamos ideig tartó mérésre van szükség, hogy az eltéréseket helyesen értelmezhesük.

Ma a barlangnak mesterséges a bejárata is, meg a kijárata is. A látogatók kényelme és tájékoztatása szempontjából jól elő van készítve. *Ján Majko* pénzügyőr először igyekezett tisztázni az országhatáron átvezető földalatti utak kérdését, így fedezte fel a Domicát 1926. okt. 3-án. Ő is 14 m-rel magasabb ponton jutott be. Az ősember is a mai bejárat felett lévő, beomlott járaton át közlekedett. Az 1930. évi felmérés alapján készült a bejáró, amely 1932-óta, a barlang nyilvános megnyitásától kezdve, betölti szerepét. 1958-ban a második tó mellől, a „*Virágoskert*” cseppkővilágából 90 m hosszú lejtaknát képeztek ki, hogy ezen át ki lehessen jutni a szabadba.

A könyv *Baradláról* írt részét nem szükséges részletesen ismertetnem. *Jakucs László* idevonatkozó igen becses írásai ismeretesek előttünk. Neki köszönhető a könyvben közölt tömör és tartalmas összefoglalás is.

Mind *A. Droppa*, mind pedig *Jakucs László* a környező karsztvidék nevezetesebb barlangjait is röviden ismerteti a látogatók tájékoztatása érdekében. *A. Droppa* „Séták a barlangok vidékén”, majd „A látogatók szolgálatában” c. fejezetekben részletesen ismerteti a turisták számára szükséges utazási, meg szállási, tanulmányozási és egyéb kérdéseket. Végül utal arra, hogy a szocializmus építésének köszönhető, hogy helyenkint már jól fejlődő erdőség fedi be a nemrég még kopár sziklafelszínt.

A könyv képanyaga igen gondos válogatás eredménye, a képek alatt öt nyelven találjuk a feliratokat. A tömbszelvények, térképvázlatok és a szöveg közti magyarázó képek jó segítséget nyújtanak, hogy — bár rövidre szabott kis könyv áll rendelkezésünkre — mégis széleskörű tájékozódást szerezhessünk belőle tömören. — A könyv a nemzetközi tájékoztató barlangi irodalomnak valóságos kis gyöngyszeme, melyet a szerző nagy gondnal kidolgozva nyújt olvasóinak.

Dr. Szabó Pál Zoltán

Részlet a Domicá-barlangból. (Kessler H. felv.)

